

Otto Palukka

**MINKÄLAISELLE HUUMORILLE SUOMALAISSA
KOMEDIASARJOISSA NAURETAAN?**

**MINKÄLAISELLE HUUMORILLE SUOMALAISSA
KOMEDIASARJOISSA NAURETAAN?**

Otto Palukka
Opinnäytetyö
Kevät 2014
Viestinnän koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Viestinnän koulutusohjelma, mediatuottamisen suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijä: Otto Palukka

Opinnäytetyön nimi: Minkälaiselle huumorille suomalaisissa komediasarjoissa nauretaan?

Työn ohjaaja: Pekka Isomursu

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2014

Sivumäärä: 29

Tutkielmani käsittelee suomalaisen televisiokomedian huumorin olemusta. Huumoria ja komiikkaa on tutkittu Aristoteleen ajoista lähtien hyvin paljon, mutta tutkimusta on sovellettu suomalaisen televisiossa esitettävän komedian tutkimiseen erittäin vähän. Tutkielmani vastaa tarpeeseen saada selvyyttä suomalaisen televisiokomedian huumorin laadusta ja keinoista.

Työn tavoitteena oli tutkia viime vuosien suosituimpia suomalaisia komediasarjoja Sigmund Freudin luoman redusointimenetelmän avulla. Freudin mukaan vitsien ja komiikan naurua tuottava vaikutus perustuu käytetyn tekniikan ja taustalla olevan vitsin kohteen tai tausta-ajatuksen yhteisvaikutukseen, ja redusoidulla vitsi on mahdollista palauttaa alkutekijöihinsä ja erottaa kohde sekä tekniikka. Menetelmää käyttäen tarkoitukseni oli tutkia minkälaisia asioita tutkimuksen kohteena olevat komediasarjat käyttävät koomisuuden kohteinaan, sekä mitkä ovat käytetyt tekniikat. Valitsin aineistokseni viime vuosien katsotuimpiin ja eniten televisioalan palkintoja saaneisiin komedioihin lukeutuvat sarjat *Ketonen ja Myllyrinne*, *Ihmebantu* sekä *Putous*.

Aineiston pohjalta selvisi, että tutkittujen sarjojen komiikassa pääpaino on yhteiskunnallisesti kantaaottavalla ja nykyajan ilmiöitä sekä niiden syntyyn vaikuttaneita syitä pohtivalla sisällöllä. Ohjelmat eivät tarjoa ainoastaan eskapistista viihdettä, vaan jokaisella on selkeä ilmiöitä pohtiva ja niihin kantaaottava ulottuvuutensa.

Asiasanat:

humori, komediasarjat, komiikka, televisio

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme of Communication, Option of Media Production

---

Author: Otto Palukka

Title of thesis: To what kind of humor do Finnish television comedy laughs at?

Supervisor: Pekka Isomursu

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2014

Number of pages: 29

My thesis studies the nature of Finnish television comedy. Humour and comedy have been targets of scientific research since the times of Aristoteles, but the results have not yet been adapted to the analysis of Finnish television comedy. My thesis serves the purpose of finding the nature of methods and procedures that Finnish television comedy uses.

The target of my work was to study the most successful, recently broadcasted Finnish television comedy serieses with the method of reduction developed by psychologist Sigmund Freud. According Freud the effect that makes us laugh at a joke or comedy is based on cooperative action of the used method of joke and it's ulterior motive. By using Freud's method of reduction it is possible to separate the used method and the tendency of the joke. By using this method it was my purpose to study what are the targets of Finnish television comedy and what kind of methods are used to deal with them. For the material of my study I chose Finland's most watched and most award winning comedy shows of recent years: *Putous*, *Ketonen & Myllyrinne* and *Ihmebantu*.

It turned out that the main focus of the studied shows' comedy is heavily based on social criticism and study of modern phenomenoms. Studied shows don't only offer escapist entertainment but all of them have clear speculative and critical side as well.

Keywords: *humour, humor, comedy, television*

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	6
2 KESKEISET KÄSITTEET JA MENETELMÄT.....	8
2.1 Siirtäminen.....	9
2.2 Mielettömyys.....	10
2.3 Yhtenäistäminen/vertaus.....	11
2.4 Vastakohtan avulla esittäminen.....	12
2.5 Yhteenkuuluvan/yhteydessä olevan avulla esittäminen.....	13
2.6 Vihjaus.....	13
2.7 Tiivistäminen/säästäminen.....	14
3 TOTEUTUS.....	15
4 TULOKSET.....	16
4.1 Ihmebantu.....	16
4.2 Putous.....	19
4.3 Ketonen ja Myllyrinne.....	22
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	26
LÄHTEET.....	28

1 JOHDANTO

Huumoria ja komiikkaa on tutkittu runsaasti aina Antiikin Kreikan ajoista tähän päivään. Eri tieteenalojen merkittävimmät taitajat Aristoteleesta Sigmund Freudiin ovat eri aikakausina tarkastelleet monenlaisia huumorin piirteitä ja ilmenemismuotoja. Tästä huolimatta tätä tutkimusta on sovellettu kovin vähän suomalaisen televisioviihteen analysoimiseen. Yleensäkin komiikan ja huumorin tutkimuksen tilan on sanottu vetävän ilmeet vakaviksi (Zareff, hakupäivä 1.3.2014).

Useat suomalaiset komediasarjat mainostavat edustavansa jotakin tiettyä huumorin lajia tai esimerkiksi olevansa yhteiskunnallisesti kantaaottavia tai vaikkapa edustavansa jotakin tiettyä näkökulmaa. On myös keskusteltu siitä, onko suomalaisten huumorintaju jollakin tavalla junttimaisempaa tai esimerkiksi enemmän alapää- ja kännihuumoriin painottuvaa kuin muiden kulttuurien vastaavaa (Schatz, hakupäivä 1.3.2014). Olisi mielenkiintoista selvittää, esiintyvätkö tällaiset väitetyt piirteet todella korostuneesti suomalaisessa televisiokomediassa.

Tutkielmani tarkoituksena on selvittää paitsi se, mille suomalaiset komediat nauravat –ns. arvoasetelmat ja huumorin kohteet– myös käytetyt keinot, joiden avulla asiat esitetään koomisesti. Käytän tässä apunani Sigmund Freudin vitsikkyuden tutkimuksen avuksi luomaa redusointimenetelmää, jonka avulla huumori puretaan osiin ja siitä kyetään löytämään sekä naurun kohde että naurun aikaansaamiseksi käytetyt menetelmät.

Tavoitteenani on menetelmän avulla tutkia viime vuosien suosituimpia suomalaisia komediasarjoja ja selvittää, millaisilla tekniikoilla niiden komiikka on luotu ja mitkä ovat komiikan kohteena toimivat aiheet, tausta-ajatukset ja tendenssit. Tarkoitukseni on tutkia komediasarjoja *Ketonen ja Myllyrinne*, *Ihmebantu* sekä *Putous*, jotka ovat viime vuosien katsotuimpia kotimaisia komediasarjoja. (Finnpanel, tv-mittaritutkimuksen tuloksia – katsotuimmat viihdeohjelmat. Hakupäivä 2.3.2014). Kaikki ovat myös voittaneet vähintään

yhden Venla / Kultainen Venla -palkinnon sekä saaneet muita televisioalan tunnustuksia. (Venla-voittajat, hakupäivä 2.3.2014 ja `Ihmebantu tavoittelee Kultaista Ruusua`, hakupäivä 2.3.2014). Otan tutkimukseni kohteeksi jokaisen sarjan viimeisimmän tuotantokauden. Tutkin ensin Freudin menetelmää käyttäen sitä, millä tavalla ja mitä tekniikoita hyödyntäen komiikkaa sarjoissa muodostetaan, sekä mitkä ovat komiikan kohteet ja tendenssit. Lopuksi analysoin tulosten perusteella sitä, esiintyvätkö jotkin ainekset sarjoissa korostuneesti ja liittykö niiden käyttöön jonkinlaisia toistuvia erityispiirteitä.

2 KESKEISET KÄSITTEET JA MENETELMÄT

Seppo Knuutila määrittelee huumorin olevan ennen kaikkea asenne ja suhtautumistapa todellisuudessa esiintyviin mahdollisuuksiin. Komiikkaa hänen sijaan luonnehtii tekniikaksi, jolla tämä huumori tulee esille. (Knuutila 1992, 17.) Komiikan on mahdollista esiintyä joko subjektiivisessa eli tahallises- tai vastaavasti objektiivisessa eli tahattomassa muodossa. Subjektiivisella koomisuudella on nimensä mukaisesti subjekti, joka koomisen synnyttää, esim. ihminen toiminnallaan tai puheellaan. Objektiivisen koomisuuden puolestaan muodostaa jokin jo olemassaoleva objekti tahdostaan riippumatta, esim. ihmisen tai esineen ulkonäkö. Myös vaikkapa jokin hullunkurinen tilanne voidaan laskea objektiiviseksi koomisuudeksi. (Vaula 1928, 482.)

Huumoria voidaan siis pitää yläkäsitteenä, jonka yksi ilmenemismuoto koomisuus on. Freud puolestaan esittää samankaltaisen määritelmän vitsin ja komiikan suhteesta: hänen mukaansa vitsi tehdään, mutta komiikka löydetään. Vitsissä mielihyväprosessit syntyvät kokijan omasta ajatusprosessista eivätkä toisista ihmisistä. (Freud 1983, 160–161.)

Tutkielmassani käytän vitsiä tieteellisenä käsitteenä, joka kattaa kaiken tutkimuksen kohteina esiintyvissä televisiosarjoissa esiintyvän harkitusti luodun, arkikielessä huumoriksi tai koomiseksi kutsutun sisällön. Esim. Charlie Chaplinin ”fyysinen komiikka” mielletään puhekielessä koomiseksi tai humoristiseksi, mutta koska kyseessä on käsikirjoitettu ja harkittu prosessi, josta on johdettavissa sekä komiikan synnyttämiseksi käytetty menetelmä – Freud käyttää tästä nimitystä vitsitekniikka– että taustalla oleva arvoasetelma tai havainnoinnin kohde, tieteellisessä mielessä kyseessä on vitsi. (Freud 1983, 160–161.)

Sigmund Freudin redusointimenetelmä

Päädyin Freudin menetelmään, sillä se Aristoteleen runousopin kaltaisesti keskittyy teosten sisältöön ja niiden perimmäisen rakenteen tarkasteluun. Kuten nykyaikaisen länsimaisen draaman keinot voidaan palauttaa Aristoteleen runousopin mukaiseen kaavaan, myös nykyaikaisen komiikan perimmäiset ja ikaikaiset menetelmät ovat redusoidulla löydettävissä Freudin teoksesta.

Freudin mukaan vitsistä saamamme mielihyvä muodostuu lähes aina sisällön ja kohteen yhteisvaikutelmasta: vitsi koostuu vitsitekniikasta ja taustalla olevasta ajatuksesta, havainnosta tai tendenssistä. Käyttämällä redusointia voimme purkaa vitsin osiin ja näin saada selville sekä vitsin muodostumiseen käytetyn tekniikan että taustalla vallitsevan naurun kohteen. Joskus toinen elementti on kokijasta riippuen hallitsevampi, ja silloin tällöin esiintyy myös ns. harmittomia tai tendenssittömiä vitsejä, esim. joitakin sanaleikkejä, joista puuttu kokonaan kohde, mutta käytännössä aina vitsistä saatava mielihyvä koostuu tekniikan ja tendenssin yhteisvaikutuksesta. (Freud 1983, 82, 107.)

Freudin mukaan vitsin tekniikoita ovat siirtäminen, mielettömyys, yhtenäistäminen/ vertaus, vastakohtan avulla esittäminen, yhteenkuuluvan/ yhteydessä olevan avulla esittäminen, vihjaus ja tiivistäminen/säästäminen. Silloin tällöin vitseissä käytetään useampaa kuin yhtä tekniikka kerrallaan (Freud 1983.) Seuraavissa alaluvuissa tekniikat on esitelty.

2.1 Siirtäminen

Siirtämisessä on kysymys ajatuskulusta poikkeamisesta. Esimerkkinä on kohta, jossa kaksi juutalaista tapaa kylpylän edessä: ”Otitko kylvyn?” toinen kysyy. ”Kuinka niin, puuttuuko yksi?” vastaa toinen. Tässä tapauksessa vitsin tekniikka perustuu alkuperäisestä ajatuskulusta poikkeamiseen. Redusoidulla

saamme selville, että vitsin varsinaisena tekniikkana on keskustelijoiden poikkeava käsitys ”ottaa”-sanan merkityksestä, sillä jos korvaamme sen alkuperäisen ilmauksen esimerkiksi kysymyksellä ”Oletko kylpenyt?”, toisen henkilön vastaus ei enää sovi ja vitsi lakkaa toimimasta. Vitsin taustalla on kuitenkin kysymys nauramisesta stereotyyppiselle kovalle juutalaisista. Vitsi perustuu siis kahden elementin, siirtämistekniikan ja vitsin taustalla olevan stereotypian yhteisvaikutukseen: mikäli käytetty siirtämistekniikka poistetaan, jäljelle jää ainoastaan ajatus juutalaisista stereotyyppisinä varkaina, joka ei itsessään ole hauska eikä täytä vitsikkyyden määritelmää. Mikäli taas poistamme tausta-ajatuksen mutta säilytämme tekniikan, jossa kysymyksen kohteena oleva henkilö poikkeaa ajatuskulusta, on tuloksena keskustelu tyyliin: ”Oletko ottanut kylvyn?” kysyy toinen. ”Miksi minun olisi pitänyt ottaa? Kylpy? Mikä se on?”. Tässä tapauksessa siis vitsin vaikutelma syntyy käytetyn menetelmän ja tausta-ajatuksen yhteisvaikutelmasta, ja redusoimalla huomaamme että toisen poistamalla vitsi lakkaa olemasta vitsi. (Freud 1983, 45–49.)

2.2 Mielettömyys

Mielettömyydessä vitsitekniikkana on kyse virheellisestä päättelystä tai ajatusvirheestä, jonka avulla osoitetaan jokin toinen mielettömyys tai typeruus. Esimerkkinä Freud käyttää kertomusta tykistöön hyväksytystä ahkerasta ja älykkäästä Itzig-nimisestä nuorukaisesta, joka ei kuitenkaan viihtynyt sotilaspalveluksessa ja käyttäytyi uppiniskaisesti. Kerran eräs häneen suopeasti suhtautuva esimies vetikin hänet sivuun ja totesi: ”Itzig, sinusta ei ole täällä mihinkään. Osta itsellesi tykki ja ryhdy itselliseksi.” (Freud 1983, 51–54.)

Vitsin tekniikka perustuu siihen, että on mieletöntä kehottaa henkilöä hankkimaan aseistusta ja harjoittamaan sotilaan ammattia itsenäisesti kuin liiketoimintaa ikään. Mielekkyys syntyy kun esimies itse tekeytyy yhtä typeräksi kuin nuori Itzig, ja tavallaan matkii tätä toteamalla: ”Annan sinulle nyt yhtä typerän neuvon kuin itse olet.” Tarkoitus on mielettömyyden kautta saada Itzig

itse havaitsemaan oma typeryytensä ja se, että sotaväessä ei ole mahdollista toimia samalla individualistisella tavalla kuin liike-elämässä, mutta että sopeutumalla yhteistyöhön Itzig voisi menestyä. Jälleen redusoimalla vitsin ja erottamalla menetelmän ja tausta-ajatuksen, huomamme, että huomio Itzigin typeryydestä ei ole itsessään vitsikäs, kuten ei myöskään käytetty mielettömyysmenetelmä, mutta yhdessä nämä muodostavat koomisen kokonaisuuden. (Freud 1983, 51–54.)

2.3 Yhtenäistäminen/vertaus

Yhtenäistämisen tavoitteena on luoda uusia, yllättäviä yhteyksiä asioiden välille, esimerkkinä sanonta: ”Ihmiselämä jakautuu kahteen puoliskoon. Ensimmäisen aikana me toivomme toisen tulevan, ja toisen aikana me toivomme ensimmäisen tulevan takaisin.” Tässä elämän puoliskojen välille on löydetty keskinäinen suhde, ja tausta-ajatusta, ihmisen tyytymättömyyttä nykyhetkeen, kuvataan tämän suhteen avulla. Voimme jälleen erottaa tekniikan toimivuuden redusoimalla vitsin alkutekijöihinsä: itse vitsin kohteena oleva ajatus siitä, kuinka ihminen ei ole ikinä tyytyväinen kulloiseenkin tilanteeseensa ei ole itsessään hauska, vaan koominen vaikutelma syntyy vasta, kun asia esitetään muodossa jossa elämä jaetaan kahteen osaan ja näiden osien suhdetta verrataan kolmanteen ainekseen, ihmisen tyytyväisyyteen omaan elämäänsä. (Freud 1983, 59–63.)

Myös vertauksessa pyritään löytämään yhtymäkohtia kahden näennäisesti toisiinsa riippumattoman asian välillä ja näin tuomaan esiin tausta-ajatus koomisessa valossa. Vertaustekniikasta on esimerkkinä seuraava pohdinta: ”Arvostelut tuntuvat minusta eräänlaiselta lastentaudilta, jolle vastasyntyneet kirjat ovat alttiita. On esimerkkejä siitä, että kaikkein terveimmät kuolevat siihen, kun taas heikot selviävät siitä. Jotkut eivät sairastu lainkaan. Sitä on yritetty ehkäistä esipuheiden ja omistusten taikakalujen avulla tai jopa tehdä kokonaan vaarattomaksi itsekritiikkiä hyväksi käyttäen. Tämäkään ei kuitenkaan aina auta.” Yhtenäistämistekniikan avulla luodaan ennalta odottamaton yhteys

arvostelujen ja lastentautien välille, tässä tapauksessa kuitenkin suoraan vertaamalla ja koko ajatusketju auki selitettynä, sen sijaan että olisi käytetty tiivistämistä ja yhteys syntyisi kokijan päässä oivalluksen kautta. Freudin havaintojen perusteella vertaamisen tekniikka perustuukin niin suuressa määrin yhtenäistämiseen, että luen nämä kategoriat tutkielmassani samaksi. (Freud 1983, 59–63, 72–79.)

2.4 Vastakohtan avulla esittäminen

Vastakohtan avulla esittäminen on hyvin yleinen tekniikka. Freud käyttää esimerkkinä kohtausta Madame Tussaud'n vahakabinetista, jossa opas näyttää väellä vahakuvia. ”Tässä on Wellingtonin herttua ja hänen hevosensa.” opas lausuu. ”Kumpi on kumpi? kysyy katselija. ”Aivan kuten haluatte, te maksatte ja saatte valita.” vastaa opas. Tekniikkana on tässä tapauksessa se, että kun katselija lausuu teräväkielisen syytöksen siitä, kuinka vahakabinetin muotokuvat ovat niin surkeita, ettei hevosta ja herttuaa kykene erottamaan toisistaan, opas ei esiinnykään rahanahneena lurjuksena, joka kerää omaisuuksia huonojen muotokuvien esittämisellä, vaan tunnontarkkana liikemiehenä joka pitää huolta asiakkaidensa oikeuksista. (Freud 1983, 63–66.)

Sama tekniikka esiintyy vitsissä, jossa mies luonnehtii naista: ”Hän muistuttaa erehdyttävästi Milon Venusta: hänkin on tavattoman vanha, hänelläkään ei ole hampaita ja hänenkin kellertävän ruumiinsa pinnalla on valkoisia läikkiä.” Tässä vitsissä rumuutta kuvataan vertaamalla sitä vastakohtaansa kauneuteen, ja tätä tekniikkaa käytetään tuomaan vitsin muotoon taustalla oleva ajatus naisen loukkaamisesta. Redusointi osoittaa että itse ajatus naisesta rumana ei ole lainkaan hauska, kuten ei myöskään tekniikka jossa johonkin ajatukseen löydetään yhtymäkohta vastakohtan avulla, mutta yhdessä nämä tekijät muodostavat jälleen vitsin. Vastakohtan avulla esittäminen onkin eräs suosituimmista vitsitekniikoista, ja esimerkiksi ironian välineenä käytetään lähes aina vastakohtan avulla esittämistä. (Freud 1983, 63–66.)

2.5 Yhteenkuuluvan / yhteydessä olevan avulla esittäminen

Yhteydessä olevan avulla esittämisen menetelmää kuvaa esimerkki, jossa kaksi vastikään uskaliailla liiketoimilla suuren omaisuuden hankkinutta liikemiestä pyrkii raivaamaan tiensä hienoihin seurapiireihin maalauttamalla itsestään taulut. Tehtävään palkataan tunnettu taiteilija, jonka teokset ovat aina merkkitapauksia. Taulut paljastetaan suurissa juhlissa, joissa ovat paikalla myös arvostetuimmat kriitikot. Heidät kutstuaan saliin jonne vielä paljastamattomat taulut on sijoitettu vierekkäin. Kun paljastus tapahtuu, eräs kriitikoista on hiljaa ja tutkailee näkemäänsä mietteliäänä kuin kaivaten jotakin puuttuvaa. Lopulta hän osoittaa taulujen välissä olevaa tyhjää tilaa ja kysyy: ”Mutta missä on Vapahtaja?”

Kriitikon kysymyksen tarkoituksena on saada asetelma muistuttamaan jotakin aikaisempaa tuttua asetelmaa, tässä tapauksessa näkymää Kristuksesta ristillä kahden roiston keskellä. Vitsin kohteena ovat liikemiehet, joita kriitikko kutsuu roistoiksi käyttämällä yhteydessä olevan avulla esittämisen tekniikka esittämällä yhtenevyyden Kristuksen vierellä riippuneiden pahantekijöiden ja nyt muotokuvaan ikuistettujen liikemiesten välillä. Kriitikko käyttää samaan aikaan myös vihjaustekniikkaa. (Freud 1983, 66–68.)

2.6 Vihjaus

Vihjaustekniikka pyrkii synnyttämään kokijassa uuden ajatusyhteyden kahden aineksen välillä. Esimerkkinä tästä on vitsi, jossa kommentoidaan hyvin omahyväistä henkilöä sanomalla ”Hän kehuu itseään niin paljon, että tuoksukynttilöiden hinta nousee”. Varsinainen ajatus siitä, että omakehu haisee, jätetään mainitsematta suoraan, siihen ainoastaan viitataan mainitsemalla tuoksukynttilät. Toinen esimerkki on sanonta ”Vaimo on kuin sateenvarjo. Lopulta sitä ottaa kuitenkin ajurin.” Tässä tapauksessa rinnastetaan avioliitto,

joka ei kykene tyydyttämään miehen tarpeita vaan pakottaa lopulta etsimään apua ulkopuolelta, ja sateenvarjo joka ei kykene estämään sadetta tarpeeksi, niin että lopulta on kuitenkin turvaututtava ajuriin. Jälleen redusoimalla vitsin havaitsemme, että sen enempää tausta-ajatus kuin tekniikkakaan ei itsessään ole koominen, vaan toimivuus syntyy elementtien yhteivaikutelmasta.(Freud 1983, 53, 67–72, 98–99.)

2.7 Tiivistäminen/säästäminen

Freudin mukaan tiivistämisessä on nimensä mukaisesti kysymys vitsin kohteena olevan arvoasetelman, ajatuksen tai vastaavan esittämisestä tiivistetyssä muodossa, niin että haluttu johtopäätös syntyy kokijan päässä oivalluksen tuloksena. Esimerkkinä Freud käyttää asetelmaa, jossa keskustellaan paljon kehuttavia ominaisuuksia, mutta myös paljon vikoja omaavasta henkilöstä: ”Niin, turhamaisuus on yksi hänen neljästä Akilleen kantapäästään”, toteaa eräs keskustelijoista. Vitsailija viittaa tässä paitsi siihen, että kohteena olevalla henkilöllä on Antiikin myytissä mainitun yhden Akhilleen kantapään sijasta peräti neljä, myös siihen että tavallisesti neljä jalkaa on eläimillä.

Redusoimalla vitsin ja poistamalla käytetyn tekniikan löydämme taustalta kertojan esittämän ajatuksen: ”Y on turhamaisuuttaan lukuunottamatta erinomainen ihminen, mutta minä en kuitenkaan pidä hänestä, hän muistuttaa enemmän eläintä kuin ihmistä.” Tällainen ajattelu ei kuitenkaan itsessään ole vitsikäs, joten varsinaisen vitsin muodostumiseen tarvitaan tiivistämisen ja tässä tapauksessa myös vihjauksen tekniikkaa. Freudin mukaan tiivistäminen ja ns. säästämisperiaate, jossa vitsin taustalla oleva ajatus esiintyy lyhennetyssä muodossa –esim. sanaleikin tai jonkin edellisissä luvuissa mainitun tekniikan avulla niin että kokijan täytyy suorittaa päättelyketju päästäkseen vitsin avaavaan johtopäätökseen– on eräs vitsitekniikoiden hallitsevimista piirteistä. (Freud 1983, 38-40, 85.)

3 TOTEUTUS

Käytän edellisessä luvussa esiteltyä redusointimenetelmää ja käsitteistöä toteuttaakseni laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen eräiden viime vuosien menestyneimpien kotimaisten komediasarjojen *Ketonen ja Myllyrinne*, *Ihmebantu* ja *Putous* tuoreimpien tuotankokausien (kevät 2014) komiikan olemuksesta. Sarjat on valittu niiden poikkeuksellisen yleisö- ja arvostelumenestyksen vuoksi, jotta tutkimus kykenisi saavuttamaan kattavaa pohdintaa suomalaisille tarjottavan televisioviihteen huumorin keinoista ja etenkin kohteista. Erittelen sarjojen komiikkaa purkamalla sen redusointimenetelmän avulla osiin ja selvittämällä sekä sarjojen käyttämät vitsitekniikat että huumorin kohteet. Tutkin myös, ovatko jotkin tietyt piirteet hallitsevassa osassa ja onko sarjojen väliltä löydettävissä merkittäviä yhteneväisyyksiä tai eroavaisuuksia. Lisäksi pohdin, miksi sarjat käyttävät tietyn aiheen käsittelemiseen tiettyjä tekniikoita ja vaikuttaako käytetty tekniikka sarjan sävyyn. Lopuksi analysoin tuloksia ja pohdin nouseeko aineistosta esille elementtejä – huumorin kohteita tai käsittelytapoja– jotka yhdistävät tai erottavat sarjojen komiikkaa toisistaan. Pyrin ymmärtämään, että sarjat ovat kompleksisia kokonaisuuksia jotka syntyvät monista toisiinsa vaikuttavista osista, ja niiden analysoiminen vaatii laadulliselle tutkimukselle ominaista perusteellista tarkastelua ja pohdintaa. (Saaranen ym, hakupäivä 2.3.2014.)

4 TULOKSET

4.1 Ihmebantu

Ihmebantu on Filmiteollisuuden tuottama suomalainen sketsisarja jota Yleisradio on esittänyt yhden tuotantokauden verran vuonna 2009. Sarjan ovat käsikirjoittaneet Jani Volanen ja Tommi Korpela, ja se on voittanut useita televisioalan palkintoja sekä ollut ehdolla mm. Montreaux'n Kultaisen Ruusun saajaksi. (Turun sanomat 2010). Tuotantoyhtiö kuvailee sarjan olevan ”häiriintynyt komediaohjelma”, joka ”yösukeltaa synkän huumorin simpukoita”. (Yellow Film & TV 2009).

Sarjaa analysoitaessa esiin nousee kaksi toisiinsa limittyvää hallitsevaa piirrettä, jotka toistuvat läpi tuotantokauden. Ensimmäinen on yhtenäistämistekniikan avulla käsitelty kysymys siitä, kuinka ihminen määrittelee jonkin asian, esim. ihmiselämän arvon ulkoisten seikkojen ja rationalisoinnin perusteella sen sijaan että pitäisi sitä itsessään arvokkaana. Hyvä esimerkki on jakson viisi monologi, jossa vertaillaan kansanmurhia: natsien vainoja pidetään merkittävänä, koska länsimaalaiset ihmiset pystyvät samaistumaan niihin, ja ”niistä tehdään leffoja vielä sata vuotta”. Sen sijaan Ruandan kansanmurha ei ole yhtä arvokas, koska erilaisesta kulttuurista tulevaan ihmiseen on vaikeampi samaistua. Kiinalaisista pitäisi puolestaan kokonaan ”hankkiutua eroon”, sillä he kuluttavat liikaa luonnonvaroja ja näin heidän uhraamisensa lisäisi materiaalista hyvinvointia. (Filmiteollisuus 2009.)

Redusoimalla vitsin huomaamme, että yhtenäistämistekniikan avulla nauretaan ihmisen piirteelle arvottaa asioita aineellisen hyvän kautta. Tässä tapauksessa ihmiselämä ei siis ole itsessään arvokas, vaan sen merkitys määräytyy ulkoisen markkina-arvon ja rahantekopotentialin perusteella. Elämän arvon ja aineellisen hyvinvoinnin välille luodaan keskinäinen merkityssuhde, jonka avulla nauretaan ihmisen piirteelle arvioida sisäistä asioiden arvojärjestystään käyttämällä taloudellisia perusteita arvon mittarina. Samaa tekniikan ja aiheen yhdistelmää käytetään huomattavan paljon läpi sarjan, kaikkein näkyvimmin

mm. sketseissä, joissa perhe käytännössä uhraa poikansa kuolemaan saadakseen alennusta hauta-arkusta, ja kohtauksessa, jossa lennonjohto antaa koneen kaapanneen terroristin tehdä kaappaamilleen panttivangeille mitä haluaa, koska panttivangeista tarpeeksi moni ei ole länsimaiden kansalainen. Hyvin usein Ihmebantun huumorin aiheena toistuukin kysymys siitä, minkälaisen arvon ihmiset määrittelevät elämälle ja pitävätkö ihmiset toisten ihmisten elämiä tätä kautta eriarvoisina keskenään. Ihmisten eriarvoisuuden pohtiminen ja kysymys elämän arvottamisesta kylmästi rationalisoimalla ja taloudelliseen hyvinvointiin vertaamalla onkin sarjan keskeisiä teemoja.

Tästä päästään sarjan toiseen hallitsevaan piirteeseen, joka on nauraa ihmisen ajattelussaan tekemille virhepäätelmille ja niistä seuraaville vinoutumille asenteissa ja arvomaailmassa. Ihmebantussa varsin yleisesti toistuva rakenne onkin mielettömyys- ja siirtämistekniikoiden yhdistelmällä nauraa ihmisten argumentaatiossaan ja ajattelussaan tekemille virhepäätelmille, etenkin ns. geneettiselle virhepäätelmälle, jossa perustellaan jonkin asian puolesta tai sitä vastaan vetoamalla asian alkuperään sen sijaan, että keskityttäisiin itse asiaan ja sen sisältöön. Erinomainen esimerkki on jakson seitsemän sketsi, jossa käsitellään uskontoja ja ihmisten suhtautumista niihin. Sketsin päähenkilö ei pidä esim. Jeesuksen opetuksia arvossa, koska Jeesus itse ei Lähi-Idän suunnalta kotoisin olevana henkilönä ole tarpeeksi samaistuttava, eivätkä hänen tekemänsä ”temput”, kuten veden päällä kävely, ole kovin vaikuttavia verrattuna vaikkapa David Copperfieldiin, joka on sentään hävittänyt Vapaudenpatsaan elävän yleisön edessä. (Filmitoiminta 2009.) Freudin redusointimenetelmää hyödyntämällä voimme erottaa vitsistä siirtämistekniikkaa käyttämällä aikaansaadun ajatuskulusta poikkeamisen, jossa sketsin päähenkilö ei suhtaudu uskontoihin niiden sisällön ja olemuksen mukaan, vaan informaation esittävää auktoriteettia kohtaan kokevansa samaistumisen mukaan. Mielettömyystekniikan avulla ajatus viedään pidemmälle ja nauretaan ihmisen auktoriteettiuskolle ja sille, minkälaisia mielettömiä seurauksia on sillä, että ihminen ei arvioi asioita sisällön vaan ulkoisen olemuksen perusteella. Myös tätä rakennetta voidaan pitää sarjan kantavana teemana, ja sitä käydään läpi lukuisissa sketseissä.

Yhteistä Ihmebantun sketseille onkin ihmisten ja yhteisöjen arvojen pohtiminen sekä kysymys siitä, minkälaiseksi nykyinen yhteiskunta on näiden arvojen pohjalta muotoutunut. Sarja pohtii kysymystä siitä, onko nykyinen tilanne järkevä ja onko siihen päädytty järjellisten ajatuskulkujen perusteella. Viime vuosikymmeninä filosofiassa, etenkin ns. Frankfurtin kriittisen koulukunnan toimesta, on erotettu käsitteet päämäärärationalisuus ja väline- tai keinorationalisuus. Edellinen kuvaa kykyä käyttää järkeä perimmäisten päämäärien valitsemiseen, kun taas jälkimmäisessä on kysymys käyttää järkeä etsittäessä keinoja niiden saavuttamiseksi. Nykyaikaisen modernin yhteiskunnan ongelmana on pidetty keinorationalisuuden aseman ylikorostuneisuutta. (Yrjönsuuri 2009, 26–31.) Juuri tähän Ihmebantu pureutuu, sillä sen sketseissä asioiden arvo määritellään ulkoisen olemuksen tai ajatukseen johtaneen ajatusprosessin mukaan, sen sijaan että olisi olemassa itseisarvoja, kuten ihmisarvoinen elämä tai oikeudenmukaisuus. Mielettömyystekniikan avulla osoitetaan keinorationalisuuden liiallisen painottamisen järjettömyys.

Ihmebantussa on myös pieni määrä yhteydessä olevan avulla esittämisen tekniikkaan perustuvia sketsejä, joissa kohteena ovat todelliset ilmiöt ja niiden havainnointi, kuten sketsissä, jossa televisiotoimittaja saa korvanappiinsa tietoa ja hermostuksissaan sekoaa puheessaan päätyen päästämään suustaan juuri eniten välttelemäänsä sisältöä eli tilanteeseen sopimattomia rivoja sanoja. Redusoimalla selviää, että kyseessä on vitsin esittäminen yhtymäkohta sketsin hahmon ja todellisuudessa ihmisten puheessa silloin tällöin esiintyvien ns. freudilaisten lipsahdusten välillä. Näissä vitseissä kohteena ovat todellisesta elämästä tutut ilmiöt, mutta niissä ei pohdita ilmiön taustoja vaan keskitytään pikemminkin olemassaolevan havainnointiin.

Ihmebantua kokonaisuutena tarkasteltaessa huumorista nousevat huomattavan selkeästi esille aksiologiset eli arvoteoreettiset kysymykset. Ihmisten arvojen ja niihin perustuvan moraalisen päättelyn sekä ajattelun määrä komiikan kohteena on jopa hämmentävän suuri, sillä aihetta käsitellään tuotantokauden yli 50 sketsistä muutamaa vaille jokaisessa. Vitsikkyuden pääkohteena ovat eri tavat jäsentää arvoja suhteessa toisiinsa sekä taustalla olevat ajatusprosessit, joiden

avulla nykyisenkaltaiseen ajatteluun on päädytty. Sarja näyttää monet ajankohtaiset ilmiöt mielettöminä ja perustelee huumorin keinoin, kuinka niihin on kulkeuduttu hataran rationalisoinnin ja suorastaan virheellisen päättelyn avulla. Naurun kohteita tarkasteltaessa painopiste ei olekaan varsinaisesti itse ilmiöissä, vaan ihmisten ajatuksissa ja asenteissa niiden taustalla. Sarja on markkinointinsa lupauksen mukaisesti synkkä, mutta tummat sävyt eivät ole peräisin ainoastaan käsittelytavasta, vaan ennen kaikkea vitsien aiheista ja taustalla olevista komiikan kohteista. Freudin luokittelun mukaisia ns. harmittomia tai tendenssittömiä vitsejä ei Ihmebantussa ole lainkaan.

4.2 Putous

Putous on suomalainen huippusuosion saavuttanut suorana lähetettävä sketsisarja, jota MTV3 on esittänyt vuodesta 2010 lähtien. Sarjan katsojaluvut ovat poikkeuksellisen korkeat, ja se on saavuttanut mm. kaksi Kultainen Venla-palkintoa (Venla-voittajat, hakupäivä 2.3.2014). Tutkimuksen kannalta on huomattavaa, että vaikka sarjan markkinoinnissa painotetaan improvisaatioon perustuvaa sisältöä, valtaosa ohjelma-ajasta pohjautuu ennalta käsikirjoitettuun materiaaliin. Tutkimuksen kohteena on sarjan viides tuotantokausi, joka esitettiin MTV3-kanavalla alkuvuodesta 2014.

Putouksen huumorissa toistuu korostetusti neljä sarjalle tunnusomaista piirrettä. Ensimmäinen ja kenties kaikkein leimallisin on Ihmebantun vastaavaa kaavaa muistuttava yhteiskunnan ilmiöiden tarkastelu. Sarja ottaa havainnoinnin kohteeksi nykyaikajalle tyypillisiä ilmiöitä aina televisio-ohjelmien parodioista monenlaisiin muoti-ilmiöihin ja alakulttuureihin. Sarjassa esiintyvät ei-improvisoidut sketsit sekä ennalta nauhoitetut insertit käsittelevät lähes poikkeuksetta nykyaikaisessa moniarvoisessa tietoyhteiskunnassa, ns. postmodernistisessä ajassa esiintyviä ilmiöitä, kuten nykyaikaista tieteellistä tutkimusta, kulttuurin kansainvälistymistä sekä elämäntyylien ja aatteiden fragmentoitumista. Useimmiten käytössä on vihjauksen tai yhteydessä olevan avulla esittämisen tekniikka: sketsit ja etenkin insertit on luotu ulkoisesti

muistuttamaan jotakin nykyajassa esiintyvää ilmiötä tai seikkaa, kuitenkin korostaen niiden negatiivisimmiksi koettuja piirteitä, ja näin sketsi joko vihjauksen kautta esittää tai suoraan näyttää yhtenevyyden sketsin koomisen ja luonnossa esiintyvän todellisen ilmiön välillä. Freudin menetelmää käyttämällä tämä on helppo todentaa: esimerkkinä jakson kuusi sketsissä haastatellaan kuvitteellisessa uutisinsertissä vastavalmistuneita opiskelijoita, jotka ovat hankkineet koulutuksen aloille, joita ei nyky-yhteiskunnassa ole olemassa. (MTV3 Katsomo, hakupäivä 1.4.2014.) Redusoinnin avulla voidaan erottaa käytetty yhteydessä olevan avulla esittämisen tekniikka, jossa esitetään yhteys sketsissä esiintyvän mielettömän tilanteen sekä nyky-yhteiskunnassa esiintyvän rakennetyöttömyyden välillä. Vitsin kohteena on koulutuspolitiikka, jossa koulutusta ja sitä kautta työn tarjontaa ei kyetä sopeutumaan työelämän kysynnän muutoksiin. Rakenne toistuu lähes identtisenä jokaisen jakson inserteissä useaan kertaan.

Erittäin mielenkiintoinen ero Ihmebantu-sarjaan verrattuna on kuitenkin se, että näissä tapauksissa Putous keskittyy komiikassaan suurelta osin ilmiöiden ulkoisen olemuksen ja niiden ilmenemismuotojen tarkasteluun, sen sijaan että se pohtisi ajatuksia ja asenteita, jotka ovat ilmiöiden takana ja joiden johdosta ne ovat syntyneet. Asioita tarkastellaan ikään kuin ulkopuolelta käsin, ja vitsikkyyden kohteena ovat pikemminkin ulkoiset seikat kuin motiivit ja tausta-ajatukset. Lukuisia suomalaisia televisiokomedioita tuottanut ja ohjannut Kari Kyrönseppä luonnehtiikin osan Putouksen komiikasta perustuvan juuri ohjelman todellisuudesta tekemiin tarkkoihin havaintoihin, jotka katsoja päässään yhdistää omaan todellisuuteensa. (Heikkinen 2014.) Näissä tapauksissa Putous ikään kuin esittää osia maailmasta pienoiskoossa tekemiensä tunnistettavien havaintojen perusteella, mutta jättää johtopäätösten teon ja pohdinnan katsojalle.

Toinen Putouksesta esiin nouseva merkittävä piirre ovat suorat karikatyyrit ja yhteydessä olevan avulla esittämistä hyödyntäen luodut, stereotypiaan perustuvat hahmot tai kohtaukset, jotka viittaavat johonkin ihmisryhmään tai -tyyppiin. Useat sarjassa esiintyvät sketsit sekä etenkin ohjelmassa esiintyvä osio, jossa sketsihahmot kilpailevat keskenään, kohdistavat huumorinsa

erilaisiin stereotypioihin. Ohjelmassa käsitellään esimerkiksi nuoriso- ja vaihtoehtokulttuurien sekä eri vähemmistöjen ja kansallisuuksien edustajia. Toisaalta sarjassa myös viitataan todellisiin henkilöihin karikatyyrimaisten parodioiden kautta. Palauttamalla vitsien rakenne alkutekijöihinsä selkenee kaava, jossa tässäkin tapauksessa yhteydessä olevan avulla luodaan yhteys todellisuuden ja sketsin parodian välille, ja tämän menetelmän avulla kohdistetaan komiikka ihmisten ennakkoluuloihin eri kansallisuuksia ja ihmisryhmiä kohtaan. Kari Kyrönseppä mainitsee taustalla olevan usein esimerkiksi ihmisten pelon kohdata väärällä tavalla poikkeaviksi kokemiaan ihmisiä, tai toisaalta keinon hyväksyä nauramalla erilaisia hahmoja ja persoonia. Mielenkiintoisena ilmiönä Kyröseppän mukaan osa katsojista myös sekoittaa komiikan kohteen ja luulee, että tarkoituksena on pilkata vitsin aihetta, vaikka todellisuudessa kohteena ovat ihmisten ennakkoluulot ja –asenteet. Silloin tällöin katsojat tulkitsevat parodian olevan pilkkaa sellaista aihetta kohtaan, jota he pilkkaisivat muutenkin, vaikka tästä ei ole kysymys. (Heikkinen 2014.)

Kolmantena Putouksessa myös viitataan silloin tällöin suoraan johonkin ajankohtaiseen uutiseen tai asiaan, mm. Jari Aarnion kohdistuviin rikosepäilyihin, Sotshin talviolympialaisiin, Valko-Venäjän ihmisoikeustilanteeseen sekä Taru Tujusen yritykseen vaikuttaa Presidentintekijät-dokumenttielokuvan julkaisuun. Näissä tapauksissa käytetyt tekniikat vaihtelevat tapauksesta toiseen, eikä yhtenäisiä rakenteita esiinny, mutta yhteistä on käyttää komiikan aiheena todellista ilmiötä, jota ei käsitellä yleisluontoisesti vaan spesifisti tiettyyn yksittäistapaukseen kohdistuvasti. Suoran lähetyksen mahdollistama nopeaa reagointia käytetään hyödyksi, ja ajankohtaisten tapahtumien ja uutisten käyttäminen komiikan kohteena onkin sarjalle hyvin leimaa antava piirre.

Neljättä Putouksessa jatkuvasti toistuvaa huumorin kohdetta ei löydy lainkaan muista tutkimuksen kohteena olevista sarjoista. Putouksen erityispiirre on vaihtelevien tekniikoiden, eritoten vihjauksen ja tiivistämisperiaatteen hyödyntämisen avulla nauraa sarjassa esiintyvien näyttelijöiden henkilökohtaiselle elämälle sekä esimerkiksi heidän uralleen, ominaisuuksilleen tai vaikkapa keskinäiselle ystävyydelleen. Huumorin kohteena on useaan

otteeseen myös sarjan suuri suosio. Sarjan entinen ohjaaja Petteri Summanen kuvaileekin Putouksen olevan katsojalle eräänlainen tapahtuma tai rituaali, jossa ei enää ole kyse yksittäisten sketsien tai vitsien hauskuudesta, vaan kyseessä on kokonaisuus, jota katsoja ottaa vastaan rennolla mielellä ja ”aseet laitettuna kaappiin”. Myös Putouksen katsojien on sanottu nauravan ohjelmassa esiintyville spontaaneille tapahtumille ja sille, kuinka hauskaa näyttelijöillä on keskenään. Summanen myös kertoo että sarjassa on annettu tilaa esiintyjien äkillisille keksinnöille ja ns. ”paniikkiratkaistuille”. (Heikkinen 2014.) Ohjelmasta löytyy tarkkailevan ja kantaaottavan tason lisäksi siis myös viihteellisemmäksi koettavaa sisältöä, jossa vitsin tendenssit eivät varsinaisesti liity minkään ulkopuolisen havainnointiin.

Varsinaisia tendenssittömiä, esim. sanaleikkiin perustuvia vitsejä Putouksessa esiintyy jonkin verran, lähinnä jotakin muuta aihetta käsittelevien sketsien täytteenä tai yksittäisten henkilöiden puheessa irrallisina ilmaisun rikastuttajina. Varsinaisilla sketseillä on kuitenkin lähes aina jokin naurun kohde tai päämäärä, eikä sarjassa esiinny juurikaan tendenssittömään vitsikkyyteen perustuvia kokonaisia sketsejä tai kohtauksia.

Kokonaisuutena Putous on luonteeltaan hyvin havainnoiva ja keskittyy yhteiskunnan ilmiöiden ja erilaisten stereotyyppien tarkasteluun, kuitenkin niin että tarkastelun kohteena ovat useammin asioiden ulkoiset seikat ja harvemmin varsinaiset asioihin johtaneet ajatukset tai järkeily. Vaikka ohjelma sisältää jonkin verran puhtaasti eskapistiseksi luokiteltavaa sisältöä ja joitakin ns. harmittomia vitsejä, on se kuitenkin vahvasti kiinni ajassa ja koomisen sisällön luonnin kohteena ovat hyvin usein havainnot tämän päivän ilmiöistä.

4.3 Ketonen ja Myllyrinne

Ketonen ja Myllyrinne on Tuotanto OY Säihkyn tuottama kotimainen sketsisarja, jota on esitetty SubTV ja MTV3 -kanavilla vuodesta 2006 alkaen kolme tuotantokautta. Sarja on voittanut parhaan komediasarjan Kultainen Venla

-palkinnon vuonna 2011 (Venla-voittajat, hakupäivä 2.3.2014). Tutkimuksen kohteena on juuri palkinnon voittanut, sarjan uusin vuonna 2010 tuotettu tuotantokausi.

Ketonen ja Myllyrinne on sekä käyttämiltään tekniikoilta että huumorin kohteiltaan tutkimuksen kohteena olevista sarjoista selkeästi monipuolisin, mutta siitä huolimatta sen sisällöstä nousee esiin jonkin verran pysyviä teemoja joita toistetaan tuotantokauden läpi. Kytkökset ovat kuitenkin edellä tutkittuja sarjoja löyhempiä ja varianssia eri teemojen välillä on enemmän.

Eräs löyhästi yhtenäinen teema, joka kuitenkin toistuu paljon, on käsitellä nykyaikaisen yhteiskunnan ns. lieveilmiöitä ja sitä kautta etenkin ihmisten kokemien haaveiden ja todellisuuden välistä eroa. Tekniikat ja niiden yhdistelmät vaihtelevat, mutta sarja sisältää monologeja sekä erityyppisiä kohtauksia ja suoria parodioita esim. tunnetuista ohjelmista, joissa kaikissa käsitellään ihmisten kuvitteleman ja haaveileman ihannetodellisuuden sekä todellisen maailman törmäystä tai eroja. Esimerkkinä sketsi jossa vanha aviopari opettaa tyttärensä perheelle, että näiden romanttiset kuvitelmat eivät vastaa todellisuutta. Muita hyviä esimerkkejä ovat monologit ja tv-insertinomaiset sketsit, joissa esim. opettaja kertoo nuorille seksin eroavan näiden ihannoimista yltiöpositiivisista kuvitelmista ja olevan pikemminkin jatkuvaa ”järjetöntä pettymystä” sekä mainosmainen kohtaus, jossa käsketään hyväksyä itsensä ja alkaa elämään yksinäisyydessä, sillä ihmiset eivät lähde samalta viivalta ja syrjäytyminen on yleinen ilmiö jonka annetaan ymmärtää oleva useilla meistä edessä. (Tuotanto Oy Säihky 2010.)

Redusoimalla yllä olevat sketsit huomaamme, että kaikissa kohteena on jokin nykyaikainen, esim. yhteiskunnan odotusten tai elämäntavan synnyttämä ilmiö, kuten syrjäytyminen tai epäterve/vääristynyt kuva seksuaalisuudesta ja avioliitosta, sekä se, kuinka todellisuus ja tämä vääristynyt kuva kohtaavat. Tekniikoissa tapahtuu hyvin paljon vaihtelua, yleisimmin käytetään mielettömyyttä ja yhtenäistämistä, mutta näissä tapauksissa ainoa toistuva yhteys on vitsikkyyden aiheena toistuva pohdinta ihmisten kuvitteleman ideaalimaailman ja todellisuuden ilmiöiden välillä.

Toinen toistuva piirre on yhtenäistämisen avulla löytää yhteyksiä erilaisten tuttujen asioiden välille ja tämän kautta havainnoida nykyajan arvoja ja ajattelua. Loistava esimerkki on sketsi, jossa pariskunta lähtee hakemaan autoaan korjaamolta. Korjaamossa heitä puhuttelee lääkärin kaltainen hahmo, joka puhuu rapistuneesta autosta antropomorfismistiseen sävyyn, aivan kuin autolla olisi inhimillisiä ominaisuuksia ja kyseessä olisi tunteva ja elävä olento. (Tuotanto Oy Säihky 2010.) Yhtenäistämisen avulla luodaan yhteys ihmisten läheisiään ja omistamiaan esineitä tuntemaansa rakkautta kohtaan, ja vitsikkyuden kohteena on ihmisten taipumus rakastaa aineellista hyvää ja elottomia esineitä. Yhtenäistämisen avulla luotujen yhteyksien kautta herääviä ajatuksia käytetäänkin paljon Ketosen ja Myllyrinteen komiikan rakennuspalikoina, ja ohjelmassa otetaan samaa rakennetta toistaen käsittelyyn useita nykyajalle tyypillisiä ilmiöitä, kuten ihmisten tyytymättömyyttä suorituskeskeiseen yhteiskuntaan, avioliitto-instituutioon sekä auktoriteetteihin.

Toistuva piirre on myös käsitellä mielettömyystekniikan avulla joitakin tunnettuja aatteita tai ajatusmalleja, kuten feminismiä, skeptismiä, kristinuskoa ja esim. modernin taiteen suuntauksia. Sarjassa esiintyvien karikatyyrien kautta esitetään todellisen maailman ilmiöiden kummallisimmiksi koettuja piirteitä ja osoitetaan niiden synnyn taustalla oleva virheellinen logiikka. Sketsi, jossa feminismiä kannattava mies häpeää sukupuoltaan ja tekee olemattomista aineksista pitkälle meneviä, omaa kantaansa tukevia johtopäätöksiä, joista ei ole johdettavissa loogisesti etenevää päätelyketjua, on hyvä esimerkki sarjan tavasta pohtia sinänsä järjellisten aatteiden tai ajattelumallien ääri-ilmiöiden järjettömyyttä.

Ketonen ja Myllyrinne on myös tutkimuksen kohteena olevista sarjoista ainoa, jossa esiintyy sketsien lähtökohtana jonkin verran ns. harmittomia tai tendessittömiä vitsejä joissa sisältö ei ole riippuvainen kohteesta. Esim. sketsi, jossa pappi pitää saarnaa kuin stand-up koomikko, voidaan lukea harmittomien vitsien kategoriaan, sillä se voitaisiin toistaa toisenlaisia aineksia käyttämällä. Vitsi ei kohdistu pappeihin tai stand up-komiikkaan, eikä se ole riippuvainen näiden elementtien läsnäolosta. On syytä mainita että harmittomat tai absurdit

vitsit, jotka perustuvat esim. ilmaisun mielettömyyten tai sanaleikkeihin, eivät Freudin mukaan kuitenkaan ole ”alempiarvoisia” kuin muutkaan, vaan ne voivat olla hyvinkin sisältörikkaita tai ilmaista jotakin arvokasta. Tendenssittömän vitsin käsite juontuu yksinomaan siitä, että vitsin sisältö on riippumaton vitsistä sinänsä. (Freud 1983, 82.)

Yhteenvetona voidaan todeta, että Ketonen ja Myllyrinne on tutkituista sarjoista selkeästi pirstaleisin ja vitsien kohteiltaan sekä tekniikoiltaan monipuolisin. Vaikka sarja on tutkituista ainoa, joka käyttää aktiivisesti myös ns. tendenssittömiä vitsejä, leimaa sitä silti vahvasti kantaaottavuus ja ajankohtaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkastelu ja pohdinta. Ohjelma ei kuitenkaan keskity muutamaankantavaan teemaan eikä varsinkaan toistuviin tekniikoihin, vaan ottaa aineksensa eri puolilta ja käyttää vaihtuvia tekniikoita eri asioiden käsittelyyn.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkielman tarkoituksena oli Sigmund Freudin redusointimenetelmän avulla eritellä suomalaisen televisiokomedian komiikan keinoja sekä tutkia, minkälaisiin asioihin sarjojen huumori kohdistuu. Tavoitteena oli myös etsiä yhteneväisyyksiä sekä eroja sarjojen väliltä.

Selkeästi hallitsevin esiin tullut piirre oli yhteiskunnallisesti kantaaottavan ja pohtivan huumorin valtava määrä. Vaikka tutkittuja ohjelmia markkinoitiin pääsääntöisesti puhtaasti viihteellisinä, olivat komiikan kohteet suuressa määrin modernin ajan kipupisteitä ja ns. lieveilmiöitä, joita ei ainoastaan havainnoitu vaan joihin myös otettiin kantaa ja joiden syntyä sekä pohjalla vaikuttavia järjenkäytön keinoja tarkasteltiin kriittisesti. Sarjoissa maalattiin kuvaa fragmentoituneesta yhteiskunnasta, joka on täynnä hataran logiikan ja kriittistä argumentointia kestävämmien ajatusten pohjalta syntyneitä kummallisia ilmiöitä.

Tendessittömiä vitsejä tai ylipäättänsä komiikkaa, joka ei ottanut kantaa johonkin ajankohtaiseen tai merkittävään ilmiöön, esiintyi todella vähän. Ketonen ja Myllyrinne sekä Putous sisälsivät jonkin verran ns. harmittomia vitsejä, mutta niidenkin komiikassa pääpaino oli modernin ajan ja tietoyhteiskunnan usein kipeidenkin ilmiöiden havainnoinnin pohjalta luodussa sisällössä.

Vitsitekniikoita ja menetelmiä tutkittaessa erityisen suosituksi nousi mielettömyystekniikan avulla pohtia nykyaikaisen ajattelun virheitä ja epäloogisia päättelyketjuja, jotka ovat useiden nykyajan ilmiöiden taustalla. Painotukset vaihtelivat puhtaasti havainnoivasta lähtökohdasta aina taustalla olevien syvempien arvojen ja niiden synnyn syiden pohtimiseen, mutta yhteistä oli osoittaa ajatus- ja argumentaatiovirheitä käytetyn tekniikan avulla.

Siirtämistekniikkaa ilmeni tutkituissa sarjoissa erityisen vähän. Tämän voidaan arvella johtuvan siitä, että siirtäminen lienee sopivampi tekniikka verbaaliseen huumoriin kuin televisiossa esitettävään, luonteeltaan visuaalisuuteen

painottuvaan sketsiviihteeseen. Siirtämistä voidaan myös pitää melko vaativana tekniikkana, sillä se edellyttää komiikan vastaanottajan ymmärtävän taustalla olevan ajatuksen nopeasti ja usein vähillä vihjeillä.

Valittu menetelmä oli tutkimuksen toteutuksessa toimiva, sillä redusointimenetelmää hyväksikäyttäen tutkittujen ohjelmien komiikka oli mahdollista johdonmukaisesti purkaa osiin ja tällä tavoin luokitella ja nostaa esiin sarjoille tunnusomaisia piirteitä. Redusointimenetelmä kykeni vastaamaan tutkimuksen kysymyksenasetteluun komiikan keinoista sekä kohteista, ja esiin nousi uutta tietoa suomalaisen televisiokomedian olemuksesta.

Yhteenvetona voidaan todeta, että tutkimuksen kohteena olleet, viime vuosien palkituimpia ja katsotuimpia edustavat sarjat eivät ainoastaan tarjoa katsojalle eskapistisia kokemuksia ja viihdettä, vaan komiikan avulla käsitellään suurta määrää ajankohtaisia ilmiöitä, ajatusmalleja ja kokemaamme arvomaailmaa. Ohjelmien suuresta suosiosta ei voi muodostaa suoria johtopäätöksiä, sillä katsojamääriin vaikuttaa moni asia, kuten markkinoinnin määrä ja lähetysaika sekä –kanava, mutta tulosten perusteella voidaan tehdä suuntaa antavia havaintoja siitä, että suomalaiset televisionkatsojat arvostavat asioihin kantaaottavaa ja arvoja pohtivaa televisiohumoria.

LÄHTEET

Filmitoiminta 2009, Ihmebantu. Volanen J, Korpela T. DVD: Pan Vision 2010

Finnpanel, tv-mittaritutkimuksen tuloksia, katsotuimmat viihdeohjelmat (Hakupäivä 2.3.2014), julkaisija A.C.Nielsen Finland Oy ja TNS Gallup Oy
<http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/kk/ohjryh/2014/1/viihdeohjelmat.html>

Freud, S. 1983. Vitsi ja sen yhteys piilotajuntaan. Helsinki : WSO.
Alkuperäisjulkaisu 1905.

Heikkinen, S. 2014. Jäbä on hauska – Mille me nauramme kun nauramme Putoukselle? Suomen Kuvalehti 2014.

Kaleva kulttuuri 2010, (Hakupäivä 2.3.2014)
<http://www.kaleva.fi/uutiset/kulttuuri/ihmebantu-tavoittelee-kultaistaruusua/172260/>

Kinnunen, A. 1994. Huumorin ja koomisen keskeneräinen kysymys. Helsinki: WSOY

Knuuttila, S. 1992. Kansanhuumorin mieli – Kaskut maailmankuvan aineksena. Gummerrus. (1992)

Kultianen Venla 2013, (Hakupäivä 2.3.2014), <http://kultainenvenla.fi/voittajat>
julkaisija Televisioakatemia ry

MTV3 Katsomo. <http://www.katsomo.fi/?proglid=310529> Putous. Nordman ym.
Hakupäivä 1.4.2014

Saaranen-Kauppinen, A. Puusniekka, A. julkaisija: KvaliMOTV -
Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere:

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto (hakupäivä 2.3.2013)

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html

Schatz, R. Maamme kirja – Mitä on suomalainen huumori, julkaisija YLE

(hakupäivä 1.3.2014) <http://areena.yle.fi/radio/1791767>

Tuotanto Oy Säihky 2010, Ketonen K, Myllyrinne V, DVD: Futurefilm 2010

Turun Sanomat 2010, (hakupäivä 7.4.2014)

<http://www.ts.fi/kulttuuri/137871/Ihmebantu+tavoittelee+Kultaista+ruusua>

Vaula, M. 1928. Huumorista ja sen sielullisista edellytyksistä. Valvoja-aika 6.

Yellow Film & TV, Ihmebantu (hakupäivä 7.4.2014)

<http://www.filmiteollisuus.fi/tuotannot/ihmebantu/>

Yrjönsuuri, M. 2009. Tiedon Rajat. Helsinki: Kirjapaja

Zareff, J. Huumoritutkimuksen tila veti ilmeet vakaviksi, julkaisija YLE

(hakupäivä 1.3.2014).

[http://yle.fi/uutiset/huumoritutkimuksen_tila_veti_ilmeet_vakaviksi/6214274,](http://yle.fi/uutiset/huumoritutkimuksen_tila_veti_ilmeet_vakaviksi/6214274)